

¹ Tekst en foto's Ruud en Ina Metselaar – www.comomeerinfo.nl

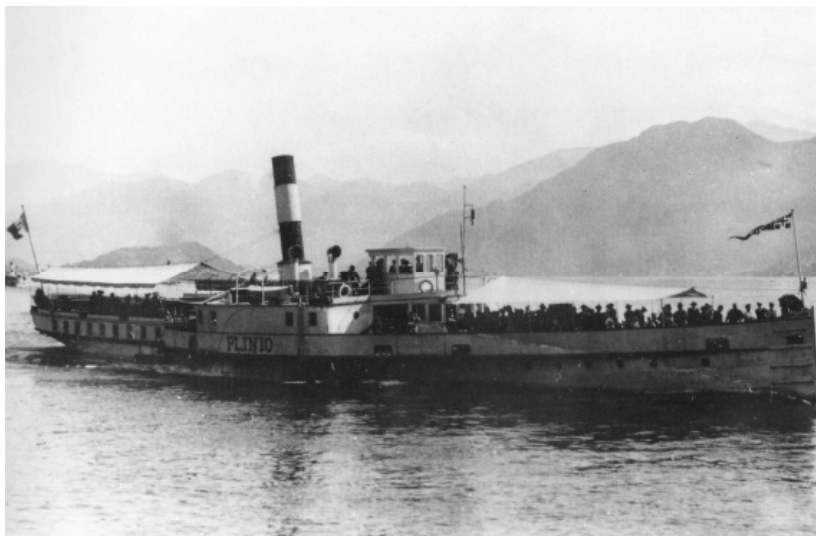
Gebeurtenissen bij het meer

De onderwaterschatten in het meer

De stoomraderboot Plinio

Velen van u, die al jaren aan het Comomeer komen, zullen zich de Plinio herinneren, één van de grote stoomschepen van de Navigazione Lago di Como, die afgemeerd lag in de haven van Colico en later bij het restaurant Barcaccia. Recent vond ik het een en ander over de geschiedenis van dit schip en daarop is dit verhaal gebaseerd.

Mijn belangstelling voor dit type stoomboten dateert al uit mijn jeugd in Zaandam. Af en toe ging ik met mijn ouders naar Amsterdam en daarvoor reisden we met een van de salonboten die van Alkmaar via Zaandam naar Amsterdam voeren. Het was voor mij altijd weer een geweldige ervaring. Van het benedendek kon je omlaag kijken in de machinekamer. Daar liep de machinist in een blauw jasje en met een oliespuit in zijn hand de bewegende machinedelen te smeren. Het meest fascineerde me het moment dat een van de stokers, met half ontbloot bovenlijf, het deurtje van de vuurhaard opende en met een grote schep brokken steenkool van de bodem schepte en in het vuur wierp. Als het schip moest manoeuvreren om aan te leggen, hoorde je het belletje van de mooi glimmend gepoetste telegraaf, waarop de machinist een hendel verschoof naar de positie die de kapitein had aangegeven, als teken dat het commando werd uitgevoerd. Ook de grote salon van de eerste klas, waar ik niet mocht komen, was interessant met zijn fraaie betimmering en luxe banken. Zo moet u zich ook de Plinio en haar zusterschepen voorstellen.

De Plinio in 1910

¹ Verzoeken om toezending per email aan: r.metselaar@comomeerinfo.nl

Het schip werd in 1902 gebouwd door de Zwitserse firma Escher&Wyss uit Zurich. De Plinio kon 500 passagiers vervoeren en 9 personeelsleden, bestaande uit de kapitein, stuurman, drie matrozen, vier man in de machinekamer en de kaartjes controleur. Het had een lengte van 53,16 m en breedte 11,50 m en was met 29 km/uur een van de snelste stoomschepen op het meer. Het interieur was luxueus, de wanden van de salon geheel in eikenhout afgewerkt met versieringen in donker mahoniehout. Ook was er een bar/restaurant aan boord. Die eerste jaren tot aan de 1e Wereldoorlog was de periode van ongekennde activiteit en groot optimisme over de toekomst, die bekend staat als de Belle Époque. Stelt u zich het schip voor met op het dek onder een zeil tegen de directe zonnestrallen, de dames in hun lange witte japonnen met kantwerk en met fraaie hoeden, de heren in een chique kostuum, die een tochtje over het meer maakten om bij aankomst in de koetsjes te stappen die klaar stonden bij de aanlegsteiger.

De salon van het schip

In de loop der jaren maakte het schip van alles mee. Zo verscheen er bij een van de eerste reizen, toen het op 13 juli 1903 om 9 uur 's avonds de haven van Como binnenliep, onverwacht een klein stoombootje en was het aan de doortastendheid van de kapitein, die het schip volle kracht achteruit liet slaan, te danken dat het bootje net niet werd overvaren.

Op 19 augustus 1907 kwamen twee jongens ter hoogte van Urio met een roeibootje in de richting van de Plinio, met de bedoeling op de golven te deinen. Ze kwamen echter te dichtbij, waardoor ze naar de Plinio werden toegetrokken en een van de twee jongens werd geraakt door het schoepenrad en verdronk.

Op 23 juli 1910 brak er om drie uur in de middag een zware storm los, waardoor de landvasten van de Plinio braken en het schip in de richting van het zusterschip Helvetia werd gedreven. De kapitein van de Helvetia wist net op tijd, door volle kracht achteruit te varen, de botsing te vermijden en de Plinio kon tijdig worden verankerd. In augustus 1922 had de Plinio bij de aanlegsteiger in Gera Lario een aanvaring met een onverlichte, kleine boot waarin vier personen zaten en een van hen om het leven kwam. Tijdens de 2^e Wereldoorlog werd de Plinio op 1 januari 1945 met nog vijf andere schepen verborgen bij het Isola Comacina om te ontsnappen aan de jachtbommenwerpers van de geallieerden.

In 1963 werd het schip opgelegd bij de dijk van Como. In 1973 kocht het Centro Nautico Alto Lario de Plinio en meerde het schip af als golfbreker in de haven van Colico. De motor en de stoomketel werden verkocht. Het werd eerst ingericht als bar/restaurant, later als ijswinkel, maar vooral door de slechte bereikbaarheid mislukten beide ondernemingen. Bij de modernisering van de haven van Colico in 1998 werd de Plinio naar de andere kant van de

haven gesleept en een jaar later gekocht door de eigenaar van het restaurant “La Barcaccia” in Verceia, die er een restaurant in wilde vestigen. De schoorsteen en kajuit werden verwijderd om het schip onder de Ponte del Passo in Sorico door te krijgen, maar later werd de schoorsteen er weer op gezet. Het plan van Nando Del Curto, eigenaar van het vroegere restaurant La Barcaccia werd echter nooit uitgevoerd en de Plinio werd geheel verwaarloosd. In 2006 werd het Pian di Spagna beschermd gebied onder de EU en mocht het schip er niet blijven liggen. De eigenaar probeerde het te vergeefs te verkopen. Tijdens een storm sloeg het schip los en dreef het Lago di Mezzola op. Een voorbijganger zag hoe scheef het schip lag en waarschuwde de brandweer, maar toen die arriveerde was de Plinio al gezonken. Het ligt nu op 45 m diepte, weggezonden in de dikke laag modder op de bodem van het meer. Een duikploeg heeft nog een onderzoek ingesteld, maar stuitte op het probleem dat het zicht minder dan een meter is. Daardoor is het te gevaarlijk om het schip te lichten en bovendien zou deze operatie zeker 100.000 tot 150.000 Euro kosten en dus moet het wel als verloren beschouwd worden.

Andere schatten onder water

In de loop van twintig eeuwen scheepvaart op het meer zijn er natuurlijk vele schepen gezonken. De enorme waterdiepte en de dikke laag modder op de bodem maken het vrijwel onmogelijk hier iets van terug te vinden. Wel zijn er bij onderwater opgravingen bij het eiland Comacina vele vondsten gedaan, die nu in het museum Antiquarium in Ossucio worden bewaard. Voor de haven van Menaggio liggen enkele gondels en een comballo en hetzelfde geldt voor Nobiallo, Dongo, Gravedona en Varenna. Tijdens de 2^e wereldoorlog is ook een postvliegtuig in het meer verdwenen. Voor het Grand Hotel Villa d’Este in Cernobbio lag een grote platte schuit die als zwembad diende, maar die eind jaren zestig is gezonken en nu op meer dan 40 m diepte ligt. Ook moeten er grote hoeveelheden wapens en munitie in het meer liggen in het gebied tussen Cernobbio en Dongo. Bij Blevio ligt een vliegtuig op 150-200 m diepte en in de buurt van Villa d’Este zijn enkele 200 tot 300 kg bommen in het water terechtgekomen. Bekend is ook dat toen Mussolini naar Zwitserland probeerde te vluchten er een 8 m lange motorboot met verwanten ter hoogte van Torno is gezonken.

Iemand van de explosieven opruimingsdienst met in het meer gevonden bommen

Mussolini

Zoals ik al schreef in eerdere nieuwsbrieven, is het hoofdstuk Mussolini in Italië nog lang niet voltooid. Met grote regelmaat verschijnen er boeken of onthullingen, vooral over het einde van de dictator. Zo had u via EBay in november 2014 een bod kunnen doen op het bed in de kazerne van de Guardia di Finanza in Germasino, waar Benito Mussolini de nacht van 27 op 28 april 1945 doorbracht. Het bed was in 1963, bij de sluiting van de kazerne, overgedragen aan de familie Chiaroni in Gravedona, verwant aan maarschalk Nanci, hoofd van de kazerne.

Zoals ik beschreef in mijn boek “De geschiedenis van de tweede wereldoorlog aan het Comomeer”, werden Mussolini en zijn minnares Clara Petacci in de middag van 27 april naar Germasino gebracht nadat ze in Dongo uit de Duitse kolonne waren gehaald. De eigenaar van de enige herberg in het dorp bereidde het avondmaal voor de gevangenen die daarna naar de gevangenis in de kazerne werden gebracht. Het is de vraag of ze daar ook werkelijk hebben geslapen want om 1.30 u werden ze alweer uit hun cel gehaald. U had een bod kunnen uitbrengen van ten minste 5000 €, het bedrag dat een Zwitser al aan Chiaroni heeft geboden. Hoe het met het bed is afgelopen heb ik niet kunnen achterhalen.

Links: het bed uit de kazerne in Germasino

Rechts: de arrestatie van Mussolini in Dongo

Op 5 januari van dit jaar werd bekend dat een 92-jarige oud-verzetsstrijder, Mario Tonghini, een kopie had van een document dat Mussolini bij zich had bij de arrestatie in Dongo, waarin staat dat Mussolini een vrije doortocht door Zwitserland zou krijgen.

Naast de voortdurende reeks publicaties over de precieze plaats waar Mussolini werd gedood, blijven er verhalen komen over de verdwenen briefwisseling tussen Mussolini en Churchill. In april 2015 verscheen er een nieuw boek van M. Franzinelli, die meerdere boeken over Mussolini op zijn naam heeft staan. De titel is “L’Arma segreta del Duce” en met dit boek besluit hij een trilogie over deze briefwisseling. Hij toont hierin de absolute onbetrouwbaarheid aan van de zogenaamde “Dagboeken van Mussolini” en van de verhalen over de briefwisseling met Churchill. Hij ziet als motief voor alle falsificaties pogingen van nazaten van het bewind van Salo om de figuur van de Mussolini zoveel mogelijk te rehabiliteren. Wordt ongetwijfeld vervolgd.

De gedenkplaat naast het hek van de villa waar Benito Mussolini en Clara Petacci gefusilleerd zouden zijn

Eerder berichtte ik al over een verzoek dat in april 2008 door Guido Mussolini, zoon van Vittorio en kleinzoon van Benito Mussolini, werd ingediend en waarin hij verzocht het onderzoek naar de dood van Mussolini te heropenen. De vraag waar het altijd weer om gaat is of de officiële lezing, die zegt dat Mussolini en Petacci op de straat voor het hek van de villa in Mezzegra, door de partizanen zijn gefusilleerd, juist is. Volgens Guido en zijn advocaten zijn ze al in de nacht van 27 op 28 april dood de Britse geheime dienst neergeschoten in de villa en dat ze daarna voor de schijn opnieuw werden beschoten. In de Britse staatsarchieven zou ook een document aanwezig zijn, waarin Churchill opdracht geeft Mussolini te doden. Het verzoek werd echter door het Hof van Appel in Milaan verworpen. Op 10-4-2009 dienden de advocaten van Guido een nieuw verzoek in waarin ze vroegen de archieven in Engeland en van het Italiaanse Ministerie van Buitenlandse zaken te onderzoeken. Bovendien zou er bij de CIA in de VS een film moeten zijn. Ik heb de beslissing over dit verzoek niet teruggevonden, maar op 4 december 2012 is Guido Mussolini overleden en uit het bericht hierover begrijp ik dat ook het hernieuwde verzoek was afgewezen. Met zijn dood is de zaak in ieder geval afgesloten.

Opschudding in Como: de hoogwaterkering

Zoals u bekend zal zijn, komt het bij hoog water in het meer regelmatig voor dat de stad Como onder water loopt. Na decennia van overleg werd uiteindelijk op 8 januari 2008 begonnen met de aanleg van een hoogwaterkering. In mijn Nieuwsbrief 8(2009) berichtte ik dat het project was stilgelegd nadat er een storm van protesten was opgestoken tegen de uitvoering. Immers tot grote verrassing van de inwoners van Como, bleek er achter de schutting langs de oever van het meer een hoge, betonnen muur te verrijzen, waardoor het prachtige uitzicht vanuit de stad op het meer voor altijd zou verdwijnen. De toenmalige burgemeester, Bruni, werd gedwongen de muur te laten slopen en zo was men eind februari 2010 weer evenver als in januari 2008, alleen met 1,5 M€ minder in kas.

In de tweede helft van het jaar werd begonnen aan een tweede variant, maar al snel kwam er een nieuw probleem: het Piazza Cavour verzakte 10 cm en toonde 5 m lange scheuren in de bestrating. Het werk werd gestaakt en in december 2011 werd besloten eerst een stalen damwand te slaan om verdere schade aan gebouwen en bestrating te voorkomen. De kosten van het project, oorspronkelijk begroot op 12 M€, waren op dat moment opgelopen tot 19 M€ en het was onduidelijk hoe men verder moest gaan. In december 2012 kwam het bericht dat het zeker tot het najaar van 2013 zou duren eer men het onderzoek had afgerond en met een nieuw plan zou komen. Een Zwitserse firma stelde een jaar later een opblaasbare waterkering voor, maar na rijp beraad werd dit plan verworpen.

De situatie aan de haven sinds najaar 2013

In december 2015, toen het werk dus al drie jaar stil lag, werd een nieuwe variant goedgekeurd. De waterkering zou moeten bestaan uit panelen die in de bestrating waren

verzonken en die bij hoog water met de hand op drie verschillende hoogtes zouden kunnen worden opgedraaid. De totale kosten werden in april 2015 geraamd op 33 M€.

Toen kwam in juni 2015 het bericht dat de Anac (Autorità Nazionale di Anticorruzione) een onderzoek wilde instellen voordat het werk mocht worden hervat. In juli verscheen een 60 pagina's dik, zeer kritisch rapport van de Anac, met vragen waarop de gemeente binnen 40 dagen antwoord moest geven. Na de beantwoording door de gemeente kwam op 8 januari van dit jaar het bericht dat er talloze afwijkingen waren geconstateerd van de regels voor publieke contracten en dat het project technisch en administratief zwak werd begeleid. De gemeente diende aan te geven welke maatregelen ze wilde treffen of het contract met Sacaim, de Venetiaanse uitvoerder, beeindigen. De details van het commentaar doen de gemeente schudden op haar grondvesten. De Anac verbiedt verdere doorgang van het project. Het Parket van Como stelt een strafrechterlijk onderzoek in naar de huidige en vorige burgemeester, vier gemeente ambtenaren en twee medewerkers van Sacaim. De Guardia di Finanza begint met 40 mensen aan ondervragingen, neemt documenten en computers in beslag en doet huiszoeken.

Vanaf dat moment steekt er een politieke storm op. Verschillende politici, o.a. Beppe Grillo met zijn karakteristieke uitspraken, eisen dat burgemeester Lucini aftreedt en dat er een bewindvoerder wordt aangesteld.

Hangende de uitspraak van justitie worden alle werkzaamheden opnieuw gestaakt. Wel wordt er achter de schermen onderzocht of het project verder vereenvoudigd kan worden en de kosten daardoor sterk kunnen worden gereduceerd. Op 30 maart komt ook het bericht dat de leidinggevend ingenieurs van het project ontslag hebben genomen en drie weken later volgt een brief van de regionale rekenkamer, waarin de burgemeester, de wethouders en enkele technici er van worden beschuldigd 2,9 miljoen Euro schade aan de staatskas te hebben toegebracht door een betaling aan Sacaim, de firma die het project uitvoert. De beschuldigen krijgen 30 dagen de tijd om te reageren.

Tot zover de actuele situatie. Wordt vrijwel zeker vervolgd.

En om te eindigen met positief nieuws uit Como kan ik melden dat het monument van Liebeskind, dat in het begin zeer omstreden was, inmiddels is voltooid en op een prachtige plek, aan het einde van de golfbreker voor de haven is geplaatst. Rond het monument zijn bankjes geplaatst vanwaar je een prachtig gezicht op de stad en het meer hebt.

Het monument in de haven van Como